

راه نجات

راه نجات
امربه معروف و نهی ازمنکر

www.ketab.ir

سرشناسه	: پاکیزه، محمود، ۱۳۴۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: راه نجات: امر به معروف و نهی از منکر نویسنندگان: محمود پاکیزه، نعمت‌الله یوسفیان، ابوالقاسم بخشیان؛ بررسی محتوا غلامحسین بشردوست... [و دیگران]: ناظر علمی عبدالله حاجی صادقی؛ همکاران احمد شفیعی... [و دیگران].
مشخصات نشر	: قم: پژوهشکده تحقیقات اسلامی، نمایندگی ولی فقیه، انتشارات زمزم هدایت، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۵۲۸ ص.
شابک	: ۹-۴۷۳-۲۴۶-۹۶۴-۹۷۸-۳۰۰۰۰۰ رزلیال
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: بررسی محتوا غلامحسین بشردوست، سیدعلیرضا ادیبانی، محمدرضا تویسرکانی، علی، عرب‌پور و سیدعبدالله جعفری.
یادداشت	: همکاران احمد شفیعی، مسلم شوبکلانی، مجید منتظرزاده، سیدرضی سیدنژاد، صمد عالی‌نژاد، عبدالهادی احمدی... : کتابنامه.
یادداشت	: امر به معروف و نهی از منکر
موضوع	: Enjoining what is good and prohibiting what is evil*
موضوع	: امر به معروف و نهی از منکر -- جنبه‌های قرآنی
موضوع	: Qu'anic teaching -- Enjoining what is good and prohibiting what is evil*
موضوع	: امر به معروف و نهی از منکر -- احادیث
موضوع	: Hadiths -- Enjoining what is good and prohibiting what is evil
شناسه افزوده	: بخشیان، ابوالقاسم، ۱۳۴۳ -
شناسه افزوده	: پاکیزه، محمود، ۱۳۴۶ -
شناسه افزوده	: حاجی صادقی، عبدالله، ۱۳۳۹ -
شناسه افزوده	: بشردوست، غلامحسین، ۱۳۴۶ -
شناسه افزوده	: شفیعی، احمد، ۱۳۴۱ -
شناسه افزوده	: پژوهشکده تحقیقات اسلامی، نمایندگی ولی فقیه، انتشارات زمزم هدایت
رده بندی کنگره	: ۲۱۳۹۵: ۹۲۴: ۲: ۲۱۳۹۵
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۳۷۷۵:
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۴۲۸۹۵۵:

راه نجات، امر به معروف و نهی از منکر

نویسنندگان: محمود پاکیزه، نعمت‌الله یوسفیان، ابوالقاسم بخشیان
کارگروه محتوا:

غلامحسین بشردوست، سیدعلی رضا ادیبانی، محمدرضا تویسرکانی، علی، عرب‌پور، سیدعبدالله جعفری
مدیر اجرایی پروژه: محمود پاکیزه
ناظر علمی: دکتر عبدالله حاجی صادقی
صفحه‌آرا: اسماء وصال‌طلب راوری
امور گرافیکی و طراح جلد: محمد سلامت
ناظر چاپ: علی رضواند
ناشر: زمزم هدایت

چاپ: سلمان فارسی، نوبت چاپ: اول، تاریخ چاپ: پانز ۱۳۹۵
شمارگان: ۱۰۰۰، قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان
شابک: ۹-۴۷۳-۲۴۶-۹۶۴-۹۸۷

نشانی ناشر: قم، خیابان دورشهر، انتشارات پژوهشگاه امام صادق ع
تلفن: ۰۲۵۳۷۷۳۰۷۳۵، ۰۹۱۲۲۵۳۲۸۸۷

همکاران:

احمد شفیعی، مسلم شوبکلانی، مجید منتظرزاده، سیدرضی سیدنژاد، صمد عالی‌نژاد، عبدالهادی احمدی، نصرالله‌پور، علی کریمی خوشحال، حسن چگنی، محمد شبدینی

فهرست مطالب

۱۷	پیشگفتار.....
۱۹	مقدمه.....
بخش اول: چیستی امر به معروف و نهی از منکر	
فصل اول: مفهوم اساسی دو فریضه امر به معروف و نهی از منکر	
۲۴	۱-۱. معنای لغوی امر.....
۲۷	۲-۱. تعریف خاص امر.....
۲۷	۳-۱. انواع امر.....
۲۷	۱-۳-۱. امر مولوی.....
۲۷	۲-۳-۱. امر ارشادی.....
۲۸	۳-۳-۱. امر وجوبی.....
۲۸	۴-۳-۱. امر استحبابی.....
۲۸	۵-۳-۱. امر شرعی.....
۲۹	۶-۳-۱. امر عرفی.....
۲۹	۷-۳-۱. امر کفایی.....
۲۹	۴-۱. کاربرد الفاظ در مقام امر.....
۲۹	۱-۴-۱. افعال امر.....
۳۰	۲-۴-۱. اسماء افعال.....
۳۰	۳-۴-۱. مصدر.....

- ۳۱..... ۴-۴-۱. جمله اسمیه.
- ۳۱..... ۵-۴-۱. جمله فعلیه.
- ۳۱..... ۶-۴-۱. جمله خبری دارای فعل امر.
- ۳۲..... ۷-۴-۱. فعل در مقام پاسخ به سؤال.
- ۳۲..... ۸-۴-۱. سؤال در مقام تکریم.
- ۳۲..... ۹-۴-۱. استنهام.
- ۳۳..... ۱۰-۴-۱. جمله شرطیه در مقام تحریض.
- ۳۳..... ۱۱-۴-۱. ارشاد.
- ۳۴..... ۱۲-۴-۱. تهدید.
- ۳۴..... ۵-۱. معنای لغوی نهی.
- ۳۴..... ۶-۱. تعریف خاص نهی.
- ۳۵..... ۷-۱. انواع نهی.
- ۳۵..... ۱-۷-۱. نهی مولوی.
- ۳۵..... ۲-۷-۱. نهی ارشادی.
- ۳۵..... ۳-۷-۱. نهی تحریمی.
- ۳۵..... ۴-۷-۱. نهی تنزیهی.
- ۳۶..... ۵-۷-۱. نهی شرعی.
- ۳۶..... ۶-۷-۱. نهی عرفی.
- ۳۶..... ۷-۷-۱. نهی کفایی.
- ۳۶..... ۸-۷-۱. نهی تکلیفی.
- ۳۷..... ۹-۷-۱. نهی وضعی.
- ۳۷..... ۱۰-۷-۱. نهی عملی.
- ۳۷..... ۱۱-۷-۱. نهی تشریحی.
- ۳۷..... ۱۲-۷-۱. نهی تعیننی.
- ۳۸..... ۱۳-۷-۱. نهی تخییری.

۳۸.....	۱۴-۷-۱. نهی اصلی
۳۸.....	۱۵-۷-۱. نهی تبعی
۳۸.....	۱۶-۷-۱. نهی عینی
۳۹.....	۱۷-۷-۱. نهی مطلق
۳۹.....	۱۸-۷-۱. نهی مقید
۳۹.....	۱۹-۷-۱. نهی به صیغه
۳۹.....	۲۰-۷-۱. نهی به ماده
۴۰.....	۲۱-۷-۱. نهی به
۴۰.....	۲۲-۷-۱. نهی غیبی
۴۰.....	۸-۱. کاربرد الفاظ در مقام نهی
۴۱.....	۱-۸-۱. فعل نهی
۴۱.....	۲-۸-۱. الفاظ تحذیر
۴۱.....	۳-۸-۱. مصدر
۴۱.....	۴-۸-۱. جمله اسمیه
۴۲.....	۵-۸-۱. جمله فعلیه
۴۲.....	۶-۸-۱. جمله خبریه دارای فعل نهی
۴۲.....	۷-۸-۱. فعل نفی در مقام سؤال
۴۲.....	۸-۸-۱. سؤال در مقام توییح
۴۳.....	۹-۸-۱. جمله شرطیه در مقام تحذیر
۴۳.....	۱۰-۸-۱. استفهام در مقام تحذیر
۴۴.....	۱۱-۸-۱. ارشاد
۴۴.....	۹-۱. معنا و مفهوم معروف
۴۴.....	۱-۹-۱. معنای لغوی معروف
۴۵.....	۲-۹-۱. معنای اصطلاحی معروف
۴۶.....	۳-۹-۱. تعریف خاص معروف

www.ketaboo.ir

- ۱۰-۱. ویژگی‌ها و محاسن معروف ۴۶
- ۱-۱۰-۱. معروف، مقتضای فطرت الهی انسان ۴۶
- ۲-۱۰-۱. معروف، مصلحت دارد ۴۷
- ۳-۱۰-۱. معروف، مراد خداوند و جلب‌کننده رضایت اوست ۴۹
- ۴-۱۰-۱. معروف، خواسته پیامبران، مؤمنان و صالحان ۵۰
- ۵-۱۰-۱. معروف، حافظ دین و باعث قوام آن ۵۰
- ۶-۱۰-۱. معروف، تقویت‌کننده نظام اسلامی ۵۱
- ۷-۱۰-۱. معروف، معروف نبراست ۵۲
- ۸-۱۰-۱. معروف، برزخ است ۵۳
- ۹-۱۰-۱. معروف، ملایم با اداش الهی است ۵۵
- ۱۰-۱۰-۱. معروف، عامل برتری ۵۶
- ۱۱-۱۰-۱. معروف سرمایه‌ماندگار ۵۶
- ۱۲-۱۰-۱. معروف، حیات‌بخش است ۵۸
- ۱۱-۱. حقیقت معروف ۵۸
- ۱۲-۱. دلایل و نشانه‌های شایستگی معروف برای اصلاح خود و معالی فرد و جامعه ۶۰
- ۱-۱۲-۱. معروف، حق و ماندنی است ۶۰
- ۲-۱۲-۱. معروف، خیر محض است ۶۲
- ۳-۱۲-۱. معروف، نور است ۶۳
- ۴-۱۲-۱. معروف، زیبا و دارای حسن ذاتی است ۶۴
- ۵-۱۲-۱. معروف، محبوب و خوشایند فطرت پاک انسانی ۶۶
- ۶-۱۲-۱. معروف، طیب و پاکیزه است ۶۶
- ۱۳-۱. معنا و مفهوم منکر ۶۹
- ۱-۱۳-۱. معنای لغوی منکر ۶۹
- ۲-۱۳-۱. معنای اصطلاحی منکر ۶۹
- ۳-۱۳-۱. تعریف خاص منکر ۷۰

- ۱۴-۱. زشتی‌ها و قبح منکر..... ۷۰
- ۱۴-۱-۱. منکر، مقتضای طبیعت انسان ۷۱
- ۱۴-۱-۲. منکر، مفسده دارد..... ۷۲
- ۱۴-۱-۳. منکر، مبعوض خدا و مایه سخط اوست..... ۷۳
- ۱۴-۱-۴. منکر، سرمایه شیطان و دشمنان ۷۴
- ۱۴-۱-۵. منکر، از بین برنده دین و ایمان ۷۴
- ۱۴-۱-۶. منکر، خوارکننده انسان ۷۶
- ۱۴-۱-۷. منکر، باعث ناسپاسی و گمراهی ۷۷
- ۱۴-۱-۸. منکر، از بین برنده معروف ۷۸
- ۱۴-۱-۹. منکر، نامید کننده رحمت خدا و عامل سقوط در جهنم ۷۸
- ۱۴-۱-۱۰. منکر، دشمن سادکن و عامل سلطه بیگانگان ۷۹
- ۱۴-۱-۱۱. منکر، نابودکننده جاه ۸۰
- ۱۴-۱-۱۲. منکر، امری لغو، لهُو و پوچ است ۸۱
- ۱۵-۱. حقیقت منکر..... ۸۳
- ۱۶-۱. دلایل و نشانه‌های فساد، فاسد و مُفسِد بودن و اکتفا به منکر ۸۶
- ۱۶-۱-۱. منکر، باطل و فانی است..... ۸۶
- ۱۶-۱-۲. منکر، شرّ محض است..... ۸۸
- ۱۶-۱-۳. منکر، بد، زشت و پلید است ۹۰
- ۱۶-۱-۴. منکر، ظلمت و تاریکی است..... ۹۲
- ۱۶-۱-۵. منکر، معصیت نافرمانی خدا و سبب محرومیت انسان از رحمت اوست ۹۳
- ۱۶-۱-۶. منکر، بَغی، تعدی و تجاوز به دیگران است ۹۵
- ۱۷-۱. تعریف امر به معروف و نهی از منکر ۹۷
- ۱۷-۱-۱. تعریف کلان امر به معروف و نهی از منکر ۱۰۰
- ۱۷-۱-۲. تعریف خاص امر به معروف در سپاه ۱۰۰
- ۱۷-۱-۳. تعریف خاص نهی از منکر در سپاه ۱۰۰

فصل دوم: منابع، اقسام و قلمروی امر به معروف و نهی از منکر

- ۱-۲. منابع دارای صلاحیت و اهلیت برای شناساندن معروف و منکر..... ۱۰۵
- ۱-۱-۲. قرآن کریم..... ۱۰۵
- ۲-۱-۲. سنت و سیره معصوم علیه السلام..... ۱۰۷
- ۳-۱-۲. عقل سلیم..... ۱۰۸
- ۴-۱-۲. حدیث‌ها و نظرات و تدابیر امامین انقلاب اسلامی..... ۱۰۹
- ۵-۱-۲. طهارت پاک انسانی..... ۱۱۰
- ۶-۱-۲. عرف شرعی..... ۱۱۱
- ۷-۱-۲. قانون نظام اسلامی..... ۱۱۱
- ۸-۱-۲. ضوابط و مقررات سازمان..... ۱۱۲
- ۲-۲. اقسام معروف و منکر..... ۱۱۳
- ۱-۲-۲. معروف‌ها و منکرهای بین مردم مؤمنان..... ۱۱۴
- ۲-۲-۲. معروف‌ها و منکرهای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی..... ۱۱۴
- ۳-۲. قلمرو معروف و منکر..... ۱۱۵
- ۱-۳-۲. قلمرو فردی..... ۱۱۵
- ۲-۳-۲. قلمرو فرهنگی..... ۱۱۷
- ۳-۳-۲. قلمرو سیاسی اجتماعی..... ۱۱۸
- ۴-۳-۲. قلمرو سازمانی..... ۱۲۰

فصل سوم: دلایل و اقسام و کیفیت وجوب امر به معروف و نهی از منکر

- ۱-۳. ادله عقلی..... ۱۲۱
- ۱-۱-۳. قاعده لطف..... ۱۲۳
- ۲-۱-۳. مقدمه حفظ نظام زندگی اجتماعی انسان..... ۱۲۵
- ۳-۱-۳. لزوم جلوگیری از معصیت..... ۱۲۶
- ۲-۳. ادله نقلی امر به معروف و نهی از منکر..... ۱۲۷
- ۱-۲-۳. آیات قرآن کریم..... ۱۲۷

- ۱۲۸..... ۲-۲-۳. روایات و احادیث.
- ۱۳۱..... ۳-۳. اقسام و کیفیت وجوب امر به معروف و نهی از منکر
- ۱۳۱..... ۱-۳-۳. اقسام تعالیم اسلام از نظر علمای دینی.
- ۱۳۲..... ۲-۳-۳. اقسام واجبات و رابطه آنها با امر به معروف و نهی از منکر.

بخش دوم: چرایی امر به معروف و نهی از منکر

فصل چهارم: اهمیت و جایگاه امر به معروف و نهی از منکر

- ۱۴۰..... ۱-۴. حدامت متعال، والاترین امر به معروف و ناهی از منکر
- ۱۴۱..... ۲-۴. راه انبیا الهی و هدایت قیام امام حسین علیه السلام
- ۱۴۷..... ۳-۴. معیار ولایت امری و زمینه ساز تحقق نظام ولایی
- ۱۵۰..... ۴-۴. بزرگترین، شریفترین و افضلترین فرائض
- ۱۵۲..... ۵-۴. نشانه تولی و تبری
- ۱۵۴..... ۶-۴. نشانه ایمان و دین داری

فصل پنجم: ضرورت اقامه امر به معروف و نهی از منکر در سپاه

- ۱۵۵..... مقدمه
- ۱۶۰..... ۱-۵. امر به معروف و نهی از منکر، راهبرد انجام تحول و تعالی در سپاه
- ۱۶۴..... ۲-۵. امر به معروف و نهی از منکر راهبرد مقابله با تهاجم فرهنگ دشمن
- ۱۶۵..... ۱-۲-۵. اهداف و روش های دشمن در تهاجم فرهنگی
- ۱۷۰..... ۲-۲-۵. اقدامات اساسی آمران به معروف و ناهیان از منکر در مقابله با تهاجم فرهنگی دشمن

فصل ششم: آثار و برکات اقامه امر به معروف و نهی از منکر در سپاه

- ۱۸۲..... ۱-۶. آثار و برکات فردی
- ۱۸۲..... ۱-۱-۶. خلیفه خدا شدن در روی زمین
- ۱۸۴..... ۲-۱-۶. جلب رضایت خداوند و بهره مندی از پاداش الهی
- ۱۸۷..... ۳-۱-۶. عزتمندی و محبوبیت فرد
- ۱۹۱..... ۴-۱-۶. شریک بودن در ثواب هدایت یافتگان
- ۱۹۴..... ۵-۱-۶. صفا و نورانیت قلبی

- ۶-۱-۶. تثبیت فضایل و زدودن رذایل..... ۱۹۵
- ۶-۱-۷. فلاح و رستگاری دنیوی و اخروی..... ۱۹۹
- ۶-۱-۸. مصون شدن از گناه و نافرمانی خدا..... ۲۰۱
- ۶-۱-۹. افزایش التزام به انجام واجبات و ترك محرّمات..... ۲۰۴
- ۶-۱-۱۰. افزایش برکت در عمل و خدمت..... ۲۰۷
- ۶-۲. نقش و آثار و برکات اجتماعی..... ۲۰۹
- ۶-۲-۱. همه فریض دینی..... ۲۰۹
- ۶-۲-۲. دستیار به امتیاز کبری، اخلاقی، فرهنگی و اجتماعی..... ۲۰۹
- ۶-۲-۳. اصلاح امور اقتصادی و فراهم شدن زمینه کسب و کار حلال..... ۲۱۰
- ۶-۲-۴. فراهم شدن زمینه عدالت اجتماعی و تأمین حقوق مظلومان..... ۲۱۰
- ۶-۲-۵. پیشرفت، عمران و آبادانی..... ۲۱۱
- ۶-۲-۶. فراهم شدن زمینه انتقام گرفتن دشمنان..... ۲۱۱
- ۶-۲-۷. سامان یافتن همه امور و شئون زندگی..... ۲۱۲
- ۶-۲-۸. فراهم شدن زمینه تحقق اهداف انقلاب اسلامی..... ۲۱۲
- ۶-۳. نقش و آثار و برکات سازمانی..... ۲۱۴
- ۶-۳-۱. کمک به تحقق رسالت و اجرای ماموریت های سپاه پاسداران انقلاب اسلامی..... ۲۱۴
- ۶-۳-۲. افزایش اقتدار معنوی و مادی سپاه..... ۲۱۵
- ۶-۳-۳. فراهم شدن زمینه نزول برکات، نصرت و هدایت ویژه الهی..... ۲۱۹
- ۶-۳-۴. اعتلای فرهنگ پاسداری و تبدیل ارزش ها به گفتمان غالب در سپاه..... ۲۲۲
- ۶-۳-۵. کمک به تحقق سبک زندگی پاسداری..... ۲۲۹
- ۶-۳-۶. قرار گرفتن شایستگان بر مصدر امور و تحقق شایسته سالاری..... ۲۳۳
- ۶-۳-۷. حفظ قداست و منزلت سپاه..... ۲۳۷
- ۶-۳-۸. تقویت بعد نهادی و رهبری، فرماندهی و مدیریت در سپاه..... ۲۴۰
- ۶-۳-۹. تقویت، تحکیم و تثبیت روحیه جهادی و انقلابی و غیرت دینی..... ۲۴۴
- ۶-۳-۱۰. تقویت روحیه حق پذیری و باطل گریزی..... ۲۴۷

فصل هفتم: عواقب و پیامدهای شوم ترک امر به معروف و نهی از منکر

- ۱-۷. پیامدهای شوم فردی ترک امر به معروف و نهی از منکر..... ۲۵۱
- ۱-۷-۱. عصیان و نافرمانی از دستورهای خداوند..... ۲۵۱
- ۱-۷-۲. گرفتار شدن در لعن و نفرین خدا و انبیای الهی ۲۵۴
- ۱-۷-۳. گرفتار شدن در عذاب الهی ۲۵۶
- ۱-۷-۴. محروم شدن از برکات و هدایت ویژه الهی..... ۲۶۰
- ۱-۷-۵. فرار گرفتن در تسلط و ولایت شیطان ۲۶۴
- ۱-۷-۶. مستجاب شدن دعا ۲۶۸
- ۱-۷-۷. شریک شدن در تائب و کیفر و عذاب مجرمان و گناهکاران ۲۷۰
- ۱-۷-۸. ذلت و خوری تحقیر در دنیا ۲۷۳
- ۲-۷. پیامدهای شوم ترک امر به معروف و نهی از منکر برای سازمان ۲۷۵
- ۲-۷-۱. تسلط افراد ناصالح بر امور و شئون سپاه..... ۲۷۶
- ۲-۷-۲. ایجاد یأس و ناامیدی ۲۷۸
- ۲-۷-۳. شدت یافتن اختلاف و تفرقه..... ۲۸۰
- ۲-۷-۴. فراهم شدن زمینه دروغ پردازی و شایع پراکنی ۲۸۴
- ۲-۷-۵. گسترش گناه و فساد ۲۸۴
- ۲-۷-۶. دگرگونی ارزش ها، تبدیل شدن معروف ها به منکر و منکر به معروف ۲۸۷
- ۲-۷-۷. رواج بی مبالاتی در زمینه حلال و حرام و درآمدهای شبههناک ۲۹۱
- بخش سوم: چگونگی امر به معروف و نهی از منکر**
- فصل هشتم: اصول و آداب امر به معروف و نهی از منکر**
- ۱-۸. اصول امر به معروف و نهی از منکر..... ۲۹۸
- ۱-۸-۱. تدریج..... ۲۹۸
- ۱-۸-۲. تکرار..... ۳۰۲
- ۱-۸-۳. استمرار..... ۳۰۴
- ۲-۸. آداب امر به معروف و نهی از منکر..... ۳۰۵

- ۳۰۶..... ۱-۲-۸. رفق و مدارا.....
- ۳۰۸..... ۲-۲-۸. صبوری.....
- ۳۱۰..... ۳-۲-۸. پرهیز از تجسس.....
- ۳۱۴..... ۴-۲-۸. پرهیز از افشای گناه مؤمنان.....
- ۳۱۸..... ۵-۲-۸. پرهیز از دشنام.....

فصل نهم: شرایط امر به معروف و نهی از منکر

- ۳۲۲..... ۱-۹. شرایط خوب.....
- ۳۲۳..... ۱-۱-۹. شرط عدم.....
- ۳۲۶..... ۲-۱-۹. شرط.....
- ۳۳۰..... ۳-۱-۹. اصرار بر عدم.....
- ۳۳۱..... ۴-۱-۹. عدم ترتب مفسده برای اسلام مسلمین.....
- ۳۴۰..... ۲-۹. شرایط موفقیت و اثرگذاری امر به معروف و نهی از منکر.....
- ۳۴۲..... ۱-۲-۹. تشخیص الایم فالایم.....
- ۳۴۶..... ۲-۲-۹. روش شناسی.....
- ۳۴۷..... ۳-۲-۹. مخاطب شناسی.....
- ۳۵۰..... ۴-۲-۹. موقعیت شناسی.....
- ۳۵۰..... ۳-۹. شرایط کمال امر به معروف و نهی از منکر.....
- ۳۵۲..... ۱-۳-۹. شرط حسن نیت و اخلاص در هدف.....
- ۳۵۳..... ۲-۳-۹. شرط عامل بودن آمر و ناهی.....

فصل دهم: مراتب امر به معروف و نهی از منکر

- ۳۵۹..... ۱-۱۰. مرتبه قلبی.....
- ۳۶۲..... ۲-۱۰. مرتبه زبانی.....
- ۳۶۴..... ۳-۱۰. مرتبه عملی.....
- ۳۶۶..... ۱-۳-۱۰. امر به معروف و نهی از منکر توسط دولت اسلامی.....
- ۳۶۸..... ۲-۳-۱۰. امر به معروف و نهی از منکر به وسیله آحاد مردم.....

فصل یازدهم: روش‌های امر به معروف و نهی از منکر

- ۱-۱۱. روش‌های مرتبه قلبی امر به معروف و نهی از منکر ۳۷۵
- ۱-۱-۱۱. خوش رویی ۳۷۶
- ۲-۱-۱۱. لطف و احسان ۳۷۸
- ۳-۱-۱۱. حضور و شرکت در مجالس یاد خدا ۳۷۹
- ۴-۱-۱۱. روی گردانی ۳۸۱
- ۵-۱-۱۱. ترك هم‌نشینی ۳۸۲
- ۶-۱-۱۱. عفو ۳۸۴
- ۷-۱-۱۱. نرم‌خویی و ملایمت ۳۸۵
- ۸-۱-۱۱. وانمود کردن به نشیله زدن و نفهمیدن ۳۸۷
- ۲-۱۱. روش‌های مرتبه زبانی امر به معروف و نهی از منکر ۳۸۹
- ۱-۲-۱۱. گفتار نیکو ۳۸۹
- ۲-۲-۱۱. گفتار شیوا و رسا ۳۹۱
- ۳-۲-۱۱. گفتار متناسب با عرف ۳۹۳
- ۴-۲-۱۱. گفتار نرم ۳۹۴
- ۶-۲-۱۱. آسان‌نمایی ۳۹۶
- ۷-۲-۱۱. گفتار متناسب با توانایی فهم و ادراک ۳۹۸
- ۸-۲-۱۱. گفتار با مقدمه چینی ۳۹۹
- ۹-۲-۱۱. پرسش ۴۰۱
- ۱۰-۲-۱۱. یادآوری نعمت ۴۰۴
- ۱۱-۲-۱۱. تمثیل ۴۰۷
- ۱۲-۲-۱۱. خطاب غیر مستقیم ۴۱۴
- ۱۳-۲-۱۱. امیدبخشی و بازسازی روانی ۴۱۶
- ۱۴-۲-۱۱. بیان راهکار (در مانگری) ۴۱۷
- ۱۵-۲-۱۱. بیان زشتی منکر ۴۲۰

- ۴۲۱..... ۱۶-۲-۱۱. بزرگ شماری منکر.....
- ۴۲۲..... ۱۷-۲-۱۱. اثبات بطلان منکر با همراهی فرضی.....
- ۴۲۴..... ۱۸-۲-۱۱. بیم دادن با بیان خشم و قهر خدا.....
- ۴۲۵..... ۱۹-۲-۱۱. استفاده از نقاط مشترك.....
- ۴۲۷..... ۲۰-۲-۱۱. انتقاد و بیزاری جستن از کار، نه از شخص.....
- ۴۳۱..... ۲۱-۲-۱۱. بیان ناخشنودی از منکر.....
- ۴۳۳..... ۲۲-۲-۱۱. بیان شریک جرم دیگران بودن.....
- ۴۳۶..... ۲۳-۲-۱۱. ملاقات و تکوینش.....
- ۴۳۹..... ۲۴-۲-۱۱. اعتبار از کتب.....
- ۴۴۱..... ۳-۱۱. روش های مرتبه عملی امر به معروف و نهی از منکر.....
- ۴۴۱..... ۱-۳-۱۱. انجام عمل معروف و منکر.....
- ۴۴۴..... ۲-۳-۱۱. آشکارسازی اعمال معروف.....
- ۴۴۵..... ۳-۳-۱۱. آراستگی و نظم ظاهری.....
- ۴۴۶..... ۴-۳-۱۱. مراعات حال ناتوانان.....
- ۴۴۸..... ۵-۳-۱۱. کمک فکری برای ترک گناه و منکر.....
- ۴۴۹..... ۶-۳-۱۱. حضور و شرکت در مجالس یاد خدا (عملی).....
- ۴۵۱..... ۷-۳-۱۱. محبت کردن.....
- ۴۵۳..... ۸-۳-۱۱. همکاری.....
- ۴۵۵..... ۹-۳-۱۱. کمک مالی برای رهایی از منکر.....
- ۴۵۶..... ۱۰-۳-۱۱. تحریم.....
- ۴۵۹..... ۱۲-۳-۱۱. جداسازی.....
- ۴۶۱..... ۱۳-۳-۱۱. تهییج افکار عمومی.....
- ۴۶۲..... ۱۴-۳-۱۱. اذیت جسمانی.....
- ۴۶۴..... ۱۵-۳-۱۱. واکنش سخت.....
- ۴۶۵..... ۴-۱۱. روش ها و فنون مشترك امر به معروف و نهی از منکر.....

WWW.KETABOON.COM

۴۶۵..... ۱-۴-۱۱. تأکید

۴۶۷..... ۲-۴-۱۱. اظهار دلسوزی همراه با امر و نهی

۴۶۹..... ۳-۴-۱۱. برانگیختن عواطف

۴۷۱..... ۴-۴-۱۱. جایگزین سازی سنت نیکو به جای سنت ناپسند

۴۷۳..... ۵-۴-۱۱. تهدید

۴۷۵..... ۶-۴-۱۱. بدی را با خوبی پاسخ دادن

۴۷۷..... ۱-۴-۱۱. درمان علت به جای درمان معلول

۴۷۹..... ۸-۴-۱۱. ارائه جایگزین

۴۸۱..... ۹-۴-۱۱. شمشیر برافروختن

فصل دوازدهم: ویژگی های امر به معروف و ناهی از منکر

۴۸۶..... ۱-۱۲. ویژگی های ایجابی

۴۸۷..... ۱-۱-۱۲. ایمان

۴۸۸..... ۲-۱-۱۲. خودسازی قبل از جامعه سازی

۴۹۱..... ۳-۱-۱۲. تعهد و مسئولیت پذیری

۴۹۳..... ۴-۱-۱۲. شرح صدر

۴۹۴..... ۵-۱-۱۲. شجاعت

۴۹۵..... ۲-۱۲. ویژگی های سلبی

۴۹۶..... ۱-۲-۱۲. پرهیز از ظاهر سازی غیر واقعی (مصانعه نکردن)

۴۹۷..... ۲-۲-۱۲. پرهیز از مسامحه و سازشکاری (مداهنه نکردن)

۴۹۹..... ۳-۲-۱۲. پرهیز از مشابهت و هم رنگی با مفسدان (مضارعه نکردن)

۵۰۰..... ۴-۲-۱۲. عدم متابعت نکردن از مطامع دنیوی

۵۰۳..... ۵-۲-۱۲. پرهیز از مجالست با اهل معصیت

۵۰۴..... ۶-۲-۱۲. پرهیز از خود برتری بینی

فصل سیزدهم: دلایل اِباداشتن از انجام دو فریضه امر به معروف و نهی از منکر

۵۰۷..... ۱-۱۳. دلایل فردی

- ۵۰۷.....دلایل شناختی.....۱-۱-۱۳
- ۵۰۸.....دلایل انگیزشی.....۲-۱-۱۳
- ۵۱۷.....دلایل مهارتی و رفتاری.....۳-۱-۱۳
- ۵۱۹.....زمینه‌های سازمانی.....۲-۱۳
- ۵۲۱.....کتابنامه.....

www.ketab.ir

پیشگفتار

دو فریضه نهی امر به معروف و نهی از منکر، نظارتی عمومی و همگانی برای واداری آحاد امت اسلامی و جامعه دینیه به نیکی و بازداری از شرّ و بدی است. امر به معروف و نهی از منکر؛ پاسداری از نیکی‌ها و سبزه‌گری با زشتی‌ها و بدی‌ها و یک انقلاب فکری مداوم و اصلاح‌جویی جاودان است. این دو فریضه الهی، از سوی نوعی اعتراض به وضع نامطلوب جامعه برای سوق آن به وضعیتی بهتر است؛ و از سر دیگر ریشه ساز تحقق سبک زندگی تراز انسان و جامعه مطلوب اسلامی. از نگاهی دیگر امر به معروف و نهی از منکر، ابزاری برای پیشبرد تمامی اهداف اسلامی، بویژه اهداف اجتماعی اسلام؛ و ضامن بقا و حیات اسلام است. چنان‌که ملاک و عامل امتیاز و اعتبار امت اسلامی، راهبرد اصلی تعالی جامعه و پیشرفت و پیشبرد انقلاب اسلامی و اساس و شرط تحقق همه ارزش‌ها و برچیدن تمامی منکرات نیز می‌باشد.

در شرایط فعلی جامعه و نظام اسلامی، ضرورت احیا و اقامه این دو فریضه الهی بر کسی پوشیده نیست. دلیل اصلی و اساسی ضرورت امر به معروف و نهی از منکر در سپاه نیز حفظ و بازسازی سپاه معنوی و انقلابی است. سپاه متکی به ارزش‌ها و معروف‌هایی است که هویت ساز این نهاد معنوی و انقلابی بوده و خواهند بود، و در صورت غفلت و بی‌توجهی به اقامه و احیای این دو فریضه الهی احتمال دارد منکرهای هویت‌سوز، سپاه را از حیّز انتفاع خارج سازند. برای حفظ و گسترش آن معروف‌های هویت‌ساز و ممانعت از ورود این منکرهای هویت‌سوز مهم‌ترین راهبرد، احیای دو فریضه امر به معروف و نهی از منکر و تبدیل آن دو فریضه به گفتمان رایج در سپاه است.

اندیشه ساخت سپاه معنوی و انقلابی بر مبنای امر به معروف و نهی از منکر با الهام از رهنمودهای رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت امام خامنه‌ای دامت‌الله شکل گرفت، و توسط فرماندهی محترم سپاه و نماینده محترم ولیّ فقیه در سپاه دبیرخانه مرکزی امر به معروف و نهی از منکر تشکیل گردید و با

تدبیر این دبیرخانه چند کمیته برای اقامه و اجرای این دو فریضه الهی در سپاه شروع به کار کردند که یکی از آنها، کمیته تهیه متن و محتوا بود. در این کمیته طرح اولیه نقشه راه و سرفصل‌های متن مورد نظر که امروز به نام «راه نجات» مزین شده است تهیه و طی جلسات بسیار این سرفصل‌ها با حضور پژوهشگران پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق علیه السلام مورد بحث و باز اصلاح قرارگرفت. دوستانی که در این جلسات نخبگی شرکت می‌کردند عبارتند از حجج اسلام: سید علیرضا ادیانی، محمدرضا تویسرکانی، علی عرب پور، نعمت الله یوسفیان، محمود پاکیزه، محمد شبدینی، نعمت الله حصارکی، سید علی کرد فیروزجایی، و همچنین برادران دکتر عباسعلی عظیمی، دکتر غلامرضا ویسی، دکتر ابوالقاسم بخشیان، ریژه برادر سید عبدالله جعفری که برای به نتیجه رساندن طرح و سرفصل‌ها زحمات فراوانی بجا آوردند.

سرفصل‌ها پس از تصویب نهایی، توسط گروهی از پژوهشگران پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع) به مرحله اجرا درآمد و بدینوسیله پیش نویس اولیه متن توسط حجج اسلام مجید منتظرزاده، مسلم شوبکلانی، سیدرضی سید نژاد، عبدالهادی اسدی، سید عالی نژاد، ابراهیم نصرالله پور، و برادران دکتر احمد شفیعی، علی کریمی خوشحال و حسن زحنی تهیه می‌شد و پس از آن توسط نویسندگان محوری حجج اسلام یوسفیان، پاکیزه و برادر بخشیان تدوین و کارگروه بررسی محتوا بازخوانی و مورد نقد و بازبینی قرار می‌گرفت؛ کارگروه بررسی محتوا با مدد کتاب حجة الاسلام و المسلمین بشردوست و با حضور اعضای دیگر حجج اسلام ادیانی، تویسرکانی، عرب پور و سید عبدالله جعفری، تشکیل می‌شد. پس از این مراحل نظارت علمی آن را حجة الاسلام و المسلمین دکتر عبدالله حاجی صادقی بر عهده گرفتند که بدینوسیله ضمن تقدیر و تشکر از زحمات و تلاش‌های بی‌دریغ همه عزیزان، دوام توفیق آنان در خدمتگزاری به اسلام و نشر معارف اسلامی را از درگاه خداوند متعال آرزو می‌کنیم.

امید است این متن بتواند تا حدودی غبار از چهره دو فریضه امر به معروف و نهی از منکر برداشته و منشأ تحولی در ساخت سپاه معنوی و انقلابی باشد.

در پایان از همه اساتید، مربیان و صاحبان نظران درخواست می‌کنیم که نظرها و پیشنهادهای اصلاحی خود را جهت پربارتر شدن کار به پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع) ارسال نمایند.

پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)

أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَآمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ

[مؤمنان] کسانی اند که چون در زمین به آنان توانایی دهیم، [جامعه‌ای صالح پدید می‌آورند که در آن نماز برپا می‌دارند، زکات می‌دهند و به کارهای پسندیده وامی‌دارند، و از کارهای ناپسند باز می‌دارند]. (حج: ۴۱)

مقدمه

زندگی اجتماعی انسان، ناشی از فطرت جمع‌گرای اوست و تاریخ هم نشان می‌دهد که هر جا انسان بوده، اجتماعی زیسته و در جای نامشروع و بلند کرده است. همچنین محور شکل‌گیری و زندگی در آن جامعه، قانونی بوده که همه آن را پذیرفته و خود را متعهد و ملزم به رعایت آن می‌دانستند. براساس تجربه بشری، وجود قانون و رعایت آن، لازمه زندگی جمعی است و بدون آن، زندگی بشر با دشواری‌های تحمل‌ناپذیری روبه‌رو می‌شود. در زندگی اجتماعی نیز تلاش بر این است که انسانیت انسان و ارزش‌های انسانی مورد احترام باشد و در رفتار اجتماعی نیز تحلیلی یابد و حقوق افراد رعایت شود، و آن‌ها نیز در این حرکت، سهم و نقش‌آفرین باشند.

در این صورت علاوه بر قانون، معیارهای اخلاقی^۱ و فرهنگ جامعه نیز در معاملات و ارتباطات اجتماعی موضوعیت می‌یابد همچنین سعی بر این است که با عمل به قانون و رعایت معیارهای اخلاقی و فرهنگی، حقوق و مصالح همگانی تضمین و تأمین شود و جامعه به پیشرفت و تعالی برسد و افراد آن نیز زندگی سعادت‌مندان‌ه‌ای داشته باشند.

در همه جوامع، قانون و معیارهایی برای سامان‌بخشیدن به زندگی و حیات انسان وجود دارد؛ که متفاوت از یکدیگرند زیرا مبنا و منشأ آن‌ها یکسان نیست. برخی جوامع، قانون و معیارهایشان را

۱. معیارهای اخلاقی که بیشتر بیانگر انسانیت انسان هستند.

۲. فرهنگ جامعه که باورها، اصول، ارزش‌ها و هنجارهای مورد قبول آن جامعه را تشکیل می‌دهد.

صرفاً براساس عقل بشری، تجربه و منافع محدود مادی خود تعیین می‌کنند و برخی دیگر، براساس دستورهای وحیانی و الهی و با استفاده از عقل بشری و تجربیات تاریخی. مهم این است که همه آنها رعایت این قانون و معیارها را پذیرفته‌اند و هرگز راضی به نقض آنها نیستند، و سازوکارهایی را نیز برای کنترل رفتار فردی و اجتماعی پیش‌بینی کرده‌اند.

در نگاه توحیدی، هر آنچه خداوند متعال به آن امر کرده، خیر محض و به مصلحت انسان و جامعه است و هر آنچه خراب کننده است، شر محض است و برای انسان و جامعه، مفسده ایجاد می‌کند؛ زیرا اراده الهی بر این تعلق گرفته است که مصلحت و سعادت حقیقی انسان‌ها و مخلوقاتش و جامعه تأمین گردد و از رسیدن هرگونه آسیب و مفسده‌ای به آنان جلوگیری شود.

نکته اساسی و مهم این که رفتار و ادب هر یک از این جوامع در قبال قانون و معیارهای اخلاقی‌شان متفاوت است: برخی، خود به قانون معیار پای‌بندند و دیگران را نیز به رعایت آنها دعوت می‌کنند. برخی، خود قانون و معیارها را رعایت می‌کنند، ولی به این که دیگران نیز آنها را رعایت کنند، بی‌اعتنا نیستند. برخی، خود رعایت نمی‌کنند، اما علاقه‌مندند که دیگران به آنها پای‌بند باشند، و برخی نیز خودشان رعایت نمی‌کنند و به این که دیگران هم رعایت نکنند، واکنش نشان نمی‌دهند.

هر انسانی که بخواهد به دعوت خرد و فطرت پاک خرد پاسخگو باشد، خود را در قبال قانون و معیارهای اخلاقی، دیگران و جامعه مسئول می‌داند. با حکم این مسئولیت، او علاوه بر این که خود بر مبنای قانون و معیارهای اخلاقی رفتار می‌کند، باید از دیگران بخواهد و مطالبه کند که آنان نیز براساس قانون و معیارهای اخلاقی جامعه رفتار کنند، و اگر خلاف آن عمل کردند، به آنان تذکر دهند و از رفتار خلاف آنان جلوگیری کنند. این خواستن و مطالبه، هم حق و هم مسئولیت افراد جامعه پیشرفته و متمدن به شمار می‌رود.

دین اسلام، برنامه عملی زندگی مسلمانان است و به هیچ شأنی از شئون بشری بی‌توجه نبوده و هر آنچه نجات‌دهنده، تعالی‌بخش و تأمین‌کننده مصلحت، سعادت، عزت و کمال انسان و جامعه بوده، معروف دانسته و به آن دعوت کرده و هر آنچه هلاک‌کننده، تباه‌کننده و باعث عقب‌ماندگی، ذلت و خواری و گمراهی و شقاوت انسان و جامعه بوده، منکر دانسته و از آنها برحذر داشته و نهی کرده و به پیروانش، هم حق و هم مسئولیت تحقق معروف‌ها و نابودی منکرها را داده است. این حق و مسئولیت، شیوه رفتار اجتماعی و سیاسی مسلمانان را مشخص می‌کند و بر نفی بی‌طرفی او در

مناسبات اجتماعی و سیاسی تأکید می‌ورزد، که در چارچوب اصل مترقی و تعالی بخش امر به معروف و نهی از منکر عینیت می‌یابد.

به فرموده امام باقر (ع)، قلمرو اثرگذاری و نقش‌آفرینی این اصل مترقی، بسیار گسترده است و همه عرصه زندگی انسان را در بر می‌گیرد. اقامه همه فرایض دینی، رونق تجارت و کسب روزی حلال، برقراری امنیت اجتماعی و اخلاقی، برقراری عدالت و گرفتن حقوق مظلومان از ظالمان، عمران و آبادانی، مبارزه با دشمنان و گرفتن انتقام از آنان و سامان دادن به امور دین و دنیا، همگی با امر به معروف و نهی از منکر تحقق می‌یابند. ولی متأسفانه، به دلیل برخی محدودیت‌ها و موانع و کاستی‌هایی که در دو بخش نظری و عملی امر به معروف و نهی از منکر وجود دارد، این دو فریضه الهی در جایگاه والای خود قرار نگرفته و جلوه‌های اسلامی، کمتر از آثار و برکات آن بهره‌مند شده‌اند.

در بخش نظری، کاستی‌ها و نقایص‌هایی در چند موضوع کلیدی وجود دارد: نخست این که بین امر و نهی در مقام تشریح و قانون‌گذاری با تمام اجرا و عمل تفاوت هست؛ ولی این تفاوت به درستی تبیین نشده است تا آمرین به معروف و نهی از منکر که در هر موقعیت اجتماعی و سازمانی قرار دارند، بتوانند با رعایت شرایط امر به معروف و نهی از منکر به تکلیف شرعی و انقلابی خود عمل کنند. موضوع دوم، با توجه به این که امر به معروف و نهی از منکر قلمرو وسیعی از زندگی انسان و اجتماع را در بر می‌گیرد، در برخی منابع به حوزه فردی و برخی مسائل مبادی محدود و خلاصه شده است.

موضوع سوم، شرایط امر به معروف و نهی از منکر است که بدون شرط و موجب مطرح شده، نه شرط واجب، و مرز این دو مسئله به درستی روشن نشده تا افراد دچار اشتباه نشوند و برای تحصیل شرایط احساس مسئولیت کنند و نداشتن شرایط را دستاویزی برای ترک مسئولیت قرار ندهند.

در بخش عملی نیز، از سویی، چگونگی اقامه امر به معروف و نهی از منکر با وجود یکسان مکلفان در فهم و توان عملی به تکلیف، ذهن، تدبیر و منطق مکلفان واگذار شده است و از سوی دیگر، منابعی که بصیرت در عمل را برای مکلفان تقویت می‌کند مثل اصول، آداب، مراتب، قواعد الایسر فالایسر، الاهم فالاهم، مصلحت و تفاوت آن با منفعت، و مفسده و تفاوت آن با ضرر و روش‌های انجام دو فریضه، به درستی و کامل و با نگاه واحد تبیین نشده است.

ضعف در منابع بصیرت علمی و عملی و همچنین القاء شبهات و تحریف دشمنان، دو فریضه امر به معروف و نهی از منکر را از اصلی متعالی و اثربخش در اصلاح جامعه و حافظ جان، مال و

ناموس و حقوق فردی و اجتماعی از تعدی و تجاوز ظالمان به عامل سلب کننده آزادی‌های فردی و اجتماعی در افکار عمومی تبدیل کرده است و سوءاستفاده برخی گروه‌های تکفیری مثل گروه خوارج صدر اسلام از این اصل مترقی اسلام و نمایش چهره‌ای غیرواقعی و خشن از این احسان و لطف الهی در حق بشریت، باعث شده است تا امر به معروف و نهی از منکر که خاندان رسالت برای آن به شهادت رسیدند، فراموش شود یا کم‌فروغ گردد و عده‌ای محدود به آن پای‌بند باشند و پیامد شوم این وضعیت که تسلط اشرار بر جوامع اسلامی و رواج فساد و اباحه‌گری و... است، گریبان‌گیر بشریت، به‌ویژه جامعه اسلامی شده است.

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، براساس رسالتی که عهده‌دار آن است و انتظاری که ولی امر مسلمین امام خامنه‌ای علیه‌السلام دارد، به دنبال تبیین منابع بصیرت علمی و عملی مبتنی بر مبانی اصیل یعنی قرآن و سنت و اندیشه‌های امامین انقلاب اسلامی و نجات جامعه از این وضعیت تحمیلی است، و در گام اول، سپاه را نمونه و الگویی هر چند کوچک از جامعه صالح برگزیده و درصدد است به حول قوه الهی و همت همه پاسداران سرور، در پی توانمندی امر به معروف و نهی از منکر، سپاه معنوی و انقلابی را رشد و تکامل ببخشد و در تراز انقلاب اسلامی ارتقاء دهد و در خدمت ولی امر مسلمین برای تحقق معروف‌ها که مهم‌ترین آن عدالت و شریعت اسلامی است و ریشه‌کن کردن منکرها که مهم‌ترین آن استکبار جهانی است، قرار دهد و از این طریق تمامی هر چند اندک به فراهم کردن زمینه ظهور منجی عالم بشریت حضرت ولی عصر علیه‌السلام و تشکیل حکومت جهانی مصلح کل بنماید. ان شاء الله.